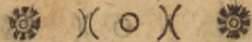

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

oc, Peter Larson ifrån Warberg at Lybeck, alle lastade med Sill. Den 20 Jan Sandström til Nstad med Kofl, Gadda och Johan Nilsson til Lybeck; Magnus Lindqvist, Brände Arfwedson, Anders Björnson och Johan Falgren til Calmar; Ebbe Anderson, Isaac Aspelund, Petter Ebbe, Swend Nilson, Lars Helgeson, Nils Elfström, Petter Ahlsberg, Eric Lund, Magnus Görling, Gudmund Köhler, Johan Axel Sjoberg, alle från Götheborg med Sill, ämnade til Dantsig, Stockholm, Riga, Königsberg och Norrköping; äfwen Jacob Behrman från Sit Ubos til Westermis, och Anders Knape til Stockholm med Salt: ändteligen den 21 Johan Christopher Nyboj och Martin Ahlström från Cagliari til Stockholm med Vin, och ej förtiga Christopher Larson, som går från Sit Ubos til Uddewalla med Salt.

Ankomne äro Skepparne Olof Höök ifrån Stockholm med Mursten, John Daniel ifrån Alloway med Stenköhl, Arfwed Liberg ifrån Bordeaux med Vin och Brånwin, Gege Zuckes ifrån Harlingen med Mursten, och Peder Lausen Höyer ifrån Skagen med torr Fisk.

Utgångne äro Skepparne Anders Hising til Lifabon med Järn, Bräder och Ostindiskt Gods, Harn Janson van Meglen til Hamburg med Sill, John Lowrie til Ilesofman, Kolof Elders och Douwe Claes de Boer til Hamburg, Lenderi Hylker til Amsterdam med Ostindiska Waror, Christopher Reed och William Colobock til England, utom Samuel Dew til Stockholm med Järn och Bräder.

N:o 45.

Götheborgska Sagasinet.

Den 5 November 1759.

Fortättning af Karrebys Historia.

4. §. Kommelanda Kyrka kallas oc af gården, hwar ifrån hon icke långt är belägen. **Rämm** eller **Rämme** betyder, på Bondespråket uti Bohuslän, så mycket, som ute, och sattes emot det ordet, at wara inne, eller wistas i en stuga. Medan darsföre orten låg ytterste mot Swenska gränsen, bekom hon namn af sin belägenhet, och kallades Kommelanda eller Utbygden. Andra mena, at namnet kommer af **Rum**, och skal uttolka tilståndet uti forna äfwen-tyliga tider, då det af härfärder blifwot tid efter annan förrastadt, at många hemman stodo öde, och boskällden kunde utan möda bekommas af hwem, som wille bebygga the lediga rummen. Det nekas ej, at ju landet lidet af fram och tillbaka tågande fiendtelige härar, såsom när Ribbungarne, Bagglarne, Birkekarlarne och många andre gjorde därigenom sine härfärder; men om det fastades under wanhäfd, är en sak för sig sjelf. Angående deras tankar, som föregifwa, at bygden nämnes af det gamla ordet **Ramme**, hwilket kommer af **Ran**, rof, så äga de ännu mindre grund. Uti några hundrade år kallades hela Bohuslän **Ranarife**: därefter **Stråna Sälke**, uti några

några hundra år; hwar uppå det bekom namn af fästet **Baihus**, som anlades af Konung **Sälan** den sjerde wid påß år 1369. Kommelanda har dock ingen likhet med Kanarife, ej heller gitter någon framwisa witnessbörder, at gården är ensam et minnesmärke af det urgamla namnet, utan synes mera bestående med sanning, at gården blifwet kallad af bygden, och Kyrkan af gården. Uti hwad beslut man här om stadnar, tilkommer hånne den hedren at vara ält af Kyrkorna uti Pastoratet. Hånnes grundwal til stensbygnaden ledes från några manna-minnen tillbaka, och utrymme til Choret stedd under KyrkoHerden Herr Lars Kock; men för sin zirlighet uti målning, och eljes wakra anseende, bör hon ewiggöra KyrkoHerdens Herr Swen Schubergs äminnelse, som där om gjorde alla erforderliga anstalter. Tornet upbyggdes af trä år 1685, och första flockan, hwilken blef guten i Frankerike, bortfördes af någre fringsströfwande Swenske Soldater under Drottning Christinå regering 1646, hwilken gerning Iwar Krabbe, Commendanten på Bohus, med lifa fromhet belönte, när han fort uppå, wid et infall uti Wätlehärad lät föra Berghems flocka, til Kommelanda, såsom et wederlag för den de Swenske dem afhändt.

5. §. Ingen kundskap har man om personen, som wid Reformationen wärdat dessa Församlingar, såsom Curatus eller Pastor. Många märkwärdigheter både om det werldliga och Kyrko-tillståndet förwisttes då til sit yttersta mörker. Så mycket ljus har man likwäl, at Curatus strax antaget lutheriska läran; men rördes af slaget, när munkarne, des ämbetsbröder, gjorde honom förestälning om sin djerfwa gerning. Innan

fort

fort afled han, det wet man. Församlingarna beklagade des timade dödsfall, och woro wilrådiga, hwad de skulle göra med läran; ty KyrkoHerdens öde ansågo de, uti så widstrepeliga hwälsningar, såsom et jar-teken och bewis til lärans oriktighet. Angående detta wiktiga ärendet blef ock på slutet en söndring imellan bägge Församlingarna. Karreboarne woro en tid sina gamla widstrepelser anhängige, hwar igenom de förwärfwade sig namn af ochristne, hwilket skulle gifwa wid handen deras blinda iswer för den Påwiske läran. De soga sig dock efter handen, och wisa sig äfwen så gode lutheraner, som Kommelanda Församlings Inbyggare. I det målet gjorde de alle et, at de begreto den afledne Curatus, såsom en Martyr, hwarjämte de anstaltade om fördublade Själamestor, genom hwilka han flyttades, i deras tankar, snart utur skarselden; och werkställigheten af detta ärende updrogo de Curatus i Hjertum, som war en ifrig Papisst, och weste med sina förestälningar underhålla folkets otidiga läga.

6. §. Häruppå kom Herr Andreas Jani at wara den förste lutheriske KyrkoHerde. Han kallades til Gället 1528, då den sidste Påwiske Curatus något förut genom döden afledet, och förestod Församlingarna berömligen uti 12 år, efter hwilkas förlopp han lemnade det jordiska. Krigsfolket, som uti Gustaf den förstes regering öfwerswimmade Bohuslänska fälten, förde honom fången med sig ifrån sin Fädernesort up til de Swenske länder, hwarest han utstod många swårigheter. Omföder wart han lös gifwen ifrån sin fångenskap, hwilken hast uppå hans sinne den werkan, at han wid sin hemkomst antog kallelsen til Kommelanda

Gäll.

Gäll. Under sin fränwara handterades han med en stränghet, hwilken gjorde honom til skullinge uti hela sin återstående lefnad. Han bemöttes och sedan med stora förtretligheter af en hop ifrige Catholiker, hwar med Pastoratet til mer än hälften war upsyldt. Ingen dag Fred til ända, på hwilken icke widrigheter honom tilltyndades, och när han tykte sig wara som säkrast, upwäntes nya oroligheter. Några gånger tillföro de Rymkan för honom, med stränga hotelser, at ej mera prädika om lutheri lära. De föregäfwö, at all wälsignelse skulle wika ifrån dem, om de icke begynte å nyo, at röka och korsä sig, at förtiga andra widtjesspeller, som utgjorde största delen af den gamla Päpstas Gudstjensten. De inbillade sig, at de oroliga krigen hade dem påkommet såsom et straff, efter de afwiket ifrån sin gamla lära, och använde all lit til hännas nya införskrifning. Dagade sådana föregifwelser, kunde de doch icke fördrifwa sanningen ifrån sina gränser, utan rotade hon sig så mycket snarare uti deras hjertan; ty somlige öfwerwunnos genom Andens, och somlige genom människo-sward, och andra tjenliga medel, som dem för ögonen lades. Med lika beswårigheter begynte, fortsatte och slutade denne Prestmannen sit ämbete. Han måste och mycket lida för sit gistemål, hwilket alle, i anledning af fördomar, förkastade, såsom aldeles oanständigt i det andeliga ståndet; och ho kan icke af föregående omständigheter lätteligen uträkna, uti hwad förwirrelser dessa Förslamlingar swäfwat. (Följer härnäst och framdeles om de öfrige KyrkoHerdar.)

Critique öfwer den berömda Boken L'Esprit.

Sedan jag, under nog almånna losford, uptaget några stycken af denna bok, får i des ojämförliga skrifstätt, och större delen af läropuncterna; blef jag bestormad af wännier och gynnare, som antingen länt eller låget hela qwickheten ifrån mig. Det skulle göra mig ondt, om någon ensaldig Christen blef utaf läfningen så förkättrad, som författaren til den syndiga qwickheten är. För at återfå detta clenod, och tillika trösta mit samwete, begär jag boken igen, den jag hwarken i förtret kan, eller af nitälkan wil, lemna så aldeles ohäflad.

Til helswete med er, Herr Helwettus, om j tron allwarsamt, hwad man tyllar er för i Frankrike. Den förste discursen i er bok gör, at wi bägge komme ut för en ful, om jag icke säger mig af med fulmägtigtäpet. När jag såg edra tankar om själens odödelighet, eller andeliga wäsende, trodde jag edra twifwelsmål röra mindre sjelfwa sanningen, än sättet at bewisa den samma. Jag kunde albrig tro, at den som utwiklat war själens egenkäper, och synat alla des hemliga wrår och winklär, wore så okunnig om des inre bestäffenhet. Kunnen j så förnedra er siels, at j betagen er odödeligheten, då likwäl er qwickhet, oagtat några sniehugg, utan all twifwel winner något dylikt? Är så swrike tankar en frukt af tjocka jordklimpar? Är Helwetii själ idel kropp, hwad blir då hwar bondes?

Jag håller för en stuldighet, at gifwa min läsare wid handen, huru författaren til qwickheten föräder någon

någon smak för Materialismus, i synnerhet i första capitlet, där han föreslår en ny rang-ordning, icke för människor, utan för sanningar, som synas mer eller mindre wissa. När han nu sätter tanken om själens andelighet neder på Franket, faller det hwar och en sanneligen mistänkt. Och när det kommer til, at han inkränker hela vår tänkekräft inom den enda förmågan at känna, blir gisningen ännu rimeligare. Dess utan är hela den qwicka förklaringen öfwer människliga företrädet fram för andra kreatur tämmeligen skuswad. Naturen är dess afgud, och Philosophen fogar all möjelig och sorgfällig anstalt, at ingen framdeles kan af boken fatta den mistanken, som skulle författaren tro någon uppenbarelse. När orron en gång upstiger på sin thron, läser en Helwetius, säkert inom 800 år, wördas af tilkommande materialister, som Aristoteles i de mörka tidehwarfwen.

Den förre håller wisligen före, at människor behöfwa bättre lagar; men nämner intet ord om de Gudomelige. Han tror, at de människlige göra tillfölest; och det slår icke fel, at han gifwet lagstiftare många, werkeligen goda, förestälningar. Men han kan omögeligen skudda mistanken från sig, at hemligen gynna orron. Täckelset tages utan swårighet bort, och man wädrar ändteligen up de lönligheter, som förmodeligen utom des ominne upsnappas.

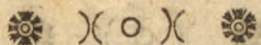
De fel, han hyser i läran om Friheten, gaf jag N:o 38 med några parentheser tilkänna. Om talmod och tänkefrihet prädikar han med sådan öfwer, som ingen och alla religioner qwittade honom lika. Därtillmed ströds några tämligen fastiga infall här och där i boken; och mera ondt har jag icke at utösa hwar-
fen

en mot qwickheten, eller författaren. Någre förkåtra mål dess utlåtelse om dygd och rättwisa, dem han leder från ensidighet och en naturlig känsla. Jag tänker, Herr Helwetius kan, som wältalig karl, ytra sig således med fog, sedan werlden blifwet så förderwad, som hon nu är. Förfarenheten säftar ju på samma sätt, när man undantager några så efterdomen. Men icke fall, at denna thesis gifwes ut, som en påföljd af naturen; kan jag ej åtaga mig en så lutande sak, utan wil jag gifwa ett enda exempel, om på flere wore brist, som jag samant stadfästa des motsats. Med all affhy för dessa selagtigheter, hyser jag i öfrigt mål min gamla förordnad för Scribenten, och tänker med första komma till sam med et nytt utdrag.

Bref til Mademoiselle . . .

God dag, min lilla söna Nymph!
Det wore mig en ewig skymf,
Om jag ej Er med wers besökte.
Jag skulle mig en Argus tro,
Om, jämte min, jag Eder ro
Med dessa magra rim förökte.

För hända, at Hon icke wet
Jag, Kam at säga, är Poet,
Omistligt djur i Herrens hage.
En spottfer mine, en pannelugg,
En kappesång, et wårjehugg,
Är söda för Poetens mage.

Nu wet Hon både hwad jag är,
 Och hur man löner mit besvär.
 Säg, kan jag ej försörja Qwinna?
 Af lön och sportlar, och hwad mer,
 Jag hälften gerna frän mig ger
 Ut den, hwars hjerta jag kan winna.

Jag talar i Poetisk smak,
 Jag talte annars, som et wrak,
 Och skulle aldrig gifter blifwa.
 Tro därför intet, hwad jag sagt.
 Poeter äga alltid magt,
 At både lögn och sanning skrifwa.

Jag är, min Syster, i Er Skuld:
 War mot mig nådig, from och huld.
 Er wilja skal jag strax fulgöra,
 Om endast jag et ord ell par,
 Om saken, som omtalad war,
 Med nästa post, af Er får höra.

Jag glömde hwad jag skrifwa bör:
 Mig därför nu den gunsten gör,
 At hugna mig med några rader.
 Glöm ej at helsta Syster, Bror,
 Så wäl en liten som en stor,
 I synnerhet sin Mor och Fader.

§ 2.

Hwad Nytt i Staden?

Den 5 November 1759.

Rundgörelser.

Öfwer det Portugisiska Saltet, som blifwet dömt i
 Awarstad, eller rättare sagt, öfwer Magistratens ut-
 slag af den 27 October, som rörer 246 Tunnor två
 och en half Rapp Salt, har Handelsmannen, Herr
 Christian Arfwidson, förklarad misnöde; hwarigenom
 verkställigheten af samma utslag kommer at innehållas,
 till Höglof. Kongl. Hofrätten däröfwer utlåtet sig.
 Detta gifwes wåre Medborgare wid handen, at spara
 sig mindre trapporna för Herrar Matsen, än andras
 onödiga skät. Och således förfaller en i låster och
 Balkar teknad, och med så mycken lagstyl saltad, kund-
 görelse. Den Skade, som Almånheten härigenom,
 midt i Sillesfångsten, tager, måtte likwäl andre snåra-
 te räknas til last, än Herr Arfwidson, som sålt i höst
 öfwer 7000 Tunnor Salt, och til mycket lägre pris,
 än det utläswade, näml. til 8 Dal. 8 öre Smt.

Nästkommande Torsdag, eller den 8 dennas, tän-
 ker Organisten wid Swenska Kyrkan, Herr Carl Dyk-
 man, upföra sin första Concert uppå Nådstugo-Sa-
 len, efter Tiednerska bruket. Wår nye Musikaliske
 Nästare har redan wunnet så almän credit, at man
 spår honom med all säkerhet öfwer 200 upmärksama
 öron. Ho skulle ej wåga 10 Dal. för så mycken ro i
 4 Månader? Pränumeration emottages af Herr Dyk-
 man, boende hos Handelsmannen Winberg uppå Silles-
 gatan. Et